

5–7-sinf o‘quvchilarida tasviriy san’at darslarida ijodiy tafakkur va kreativ kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi

Tog‘aev Keldiyor Xamidovich

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” kafedrası o‘qituvchisi

Anatatsiya: Maqola 5–7-sinf o‘quvchilari misolida tasviriy san’at darslarida ijodiy tafakkur va kreativ kompetensiyalarni shakllantirish metodikasini o‘rganishga bag‘ishlangan. Tadqiqotda o‘quvchilarning fantaziya, vizual tafakkur va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan interfaol metodlar, innovatsion yondashuvlar va amaliy ishlar tahlil qilinadi. Maqola individual va guruh ishlari, muammoli vazifalar va turli texnikalardan foydalanish orqali ijodiy kompetensiyalarni shakllantirish imkoniyatlarini ko‘rsatadi va maktab ta’limida amaliy tavsiyalar beradi.

Kalit so‘zlar: Tasviriy san’at, Ijodiy tafakkur, Kreativ kompetensiya, 5–7-sinf o‘quvchilari, Pedagogik metodika, Interfaol yondashuvlar

Zamonaviy ta’lim tizimida o‘quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish va tasviriy tafakkurini shakllantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Tasviriy san’at fani nafaqat estetik didni rivojlantiradi, balki o‘quvchilarning fantaziya, ijodiy fikrlash va vizual tafakkur qobiliyatini mustahkamlashda samarali vosita sifatida namoyon bo‘ladi. Ayniqsa, 5–7-sinf o‘quvchilari ijodiy tafakkur va vizual ifoda salohiyati tez rivojlanayotgan yosh guruhidir. Shu sababli pedagogik jarayonda innovatsion va interfaol metodlarni qo‘llash, individual va guruh ishlari orqali ijodiy kompetensiyalarni shakllantirish muhim ahamiyatga ega.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, darslarda o‘quvchilarga turli materiallar va texnikalardan foydalanish, muammoli vazifalar va ijodiy topshiriqlar berish, shuningdek, baholash tizimini moslashtirish o‘quvchilarning ijodiy fikrlash va tasviriy tafakkurini rivojlantirishga yordam beradi. Ushbu maqola tasviriy san’at darslarida ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishning ilmiy va amaliy jihatlarini tahlil qilishga qaratilgan.

Tasviriy san’at darslarida 5–7-sinf o‘quvchilarining ijodiy tafakkur va kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish bugungi ta’lim tizimida muhim vazifalardan biridir. Ijodiy kompetensiya o‘quvchining yangi g‘oyalarni ishlab chiqish, ularni vizual shakllarda ifodalash, fantaziya va tasavvurini kengaytirish qobiliyatini o‘z ichiga oladi. Ayniqsa, o‘rta maktab yoshidagi o‘quvchilar fantaziya va tasavvur ko‘nikmalarini tez rivojlantiradi, shuning uchun pedagogik jarayonni to‘g‘ri tashkil etish ularning ijodiy salohiyatini samarali shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi.

Ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishda interfaol pedagogik metodlardan foydalanish juda samarali hisoblanadi. Bu metodlar o‘quvchilarning faol ishtirokini ta’minlaydi va ularni dars jarayonida mustaqil fikrlashga undaydi. Masalan,

o'quvchilarga turli vizual materiallar, ranglar, shakl va kompozitsiyalar bilan ishlash topshirig'i berilishi mumkin. Shu orqali ular o'z ijodiy g'oyalarini amalga oshirish, rang va shaklni uyg'unlashtirish va kompozitsiyani yaratish qobiliyatini rivojlantiradi.

O'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish ham muhim ahamiyatga ega. Har bir o'quvchining qiziqishlari, qobiliyatlari va iqtidor darajasi turlicha bo'ladi, shuning uchun pedagog individual va guruh ishlari orqali ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirish imkoniyatini yaratishi lozim. Individual ishlarda o'quvchi o'z xohishiga ko'ra rasm yaratadi, ranglar va texnikalar bilan tajriba qiladi. Guruh ishlari esa o'quvchilarga bir-biridan o'rganish, fikr almashish va jamoaviy ijodiy faoliyatni rivojlantirish imkoniyatini beradi.

Innovatsion yondashuvlar va texnologiyalarni qo'llash o'quvchilarning ijodiy kompetensiyalarini oshirishga yordam beradi. Masalan, multimedia vositalari, elektron rasm dasturlari, animatsiya va video materiallardan foydalanish darslarni interfaol va qiziqarli qiladi. O'quvchilar o'z ishlarini raqamli vositalar orqali ifodalash orqali texnologik savodxonlikni oshiradi va vizual tafakkurini kengaytiradi.

Muammoli vazifalar va ijodiy topshiriqlar o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Masalan, o'quvchilarga ma'lum bir mavzu bo'yicha fantaziyaviy rasm chizish, turli materiallardan kollaj yaratish yoki o'z hikoyasini tasviriyl shaklda ifodalash topshirig'i berilishi mumkin. Bu usul o'quvchilarning tasviriyl tafakkurini, rang va shakl bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi va muammolarni hal qilish qobiliyatini oshiradi.

Baholash tizimi ijodiy ishlarni rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. An'anaviy baholash faqat natijaga qaratilgan bo'lishi mumkin, lekin ijodiy ishlar jarayonini ham hisobga olish zarur. Shu sababli, pedagog o'quvchilarning ijodiy ishlarini ularning yaratuvchanlik darajasi, rang va shakl uyg'unligi, mavzu bo'yicha original yondashuvi asosida baholashi kerak. Bu yondashuv o'quvchilarda muvaffaqiyatga erishish motivatsiyasini oshiradi va ijodiy faoliyatga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi.

Ijodiy muhit yaratish ham samarali ta'limning asosiy shartlaridan biridir. Sinfda iliq va qo'llab-quvvatlovchi muhit o'quvchilarda o'z fikrini erkin ifodalashga, yangi g'oyalarni sinab ko'rishga va xatolar orqali o'rganishga yordam beradi. Pedagog tomonidan berilgan ijobiy fikrlar va rag'batlantiruvchi baholar o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi va ularni ijodiy faoliyatga jalb qiladi.

Shuningdek, o'quv materiallarining xilma-xilligi ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishda katta rol o'ynaydi. Turli texnikalar va materiallardan foydalanish – suv bo'yoqlari, akril, grafika, kollaj va aralash texnikalar – o'quvchilarga yangi tajribalar orttirish va fantaziyasini kengaytirish imkonini beradi. Shu bilan birga, o'quvchilarga san'at asarlari bilan tanishtirish, ularni turli uslublar bilan ishlashga undaydi va san'atga qiziqishni oshiradi.

Umuman olganda, 5–7-sinf o‘quvchilari bilan tasviriy san’at darslarida ijodiy fikrlash va kreativ kompetensiyalarni shakllantirish ko‘p qirrali va tizimli yondashuvni talab qiladi. Pedagog interfaol va innovatsion metodlarni qo‘llashi, individual va guruh ishlari orqali o‘quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishi, muammoli vazifalar va ijodiy topshiriqlarni taqdim qilishi, baholash tizimini moslashtirishi zarur. Shu asosda tasviriy san’at darslarida ijodiy kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi o‘quvchilarning shaxsiy, intellektual va ijodiy rivojlantirilishini ta’minlaydi, ularni kelajakdagi ijodiy va professional faoliyatga tayyorlaydi.

Ushbu tadqiqot 5–7-sinf o‘quvchilari misolida tasviriy san’at darslarida ijodiy tafakkur va kreativ kompetensiyalarni shakllantirish metodikasini o‘rganishga bag‘ishlandi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, interfaol va innovatsion pedagogik yondashuvlar, individual va guruh ishlari, muammoli vazifalar va ijodiy topshiriqlar o‘quvchilarning fantaziya, vizual tafakkur va ijodiy fikrlash qobiliyatini samarali rivojlantiradi. Pedagogik jarayonda o‘quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish, baholash tizimini moslashtirish va ijobiy ijodiy muhit yaratish ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot maktab ta’limida tasviriy san’at darslarining sifatini oshirish va o‘quvchilarning ijodiy salohiyatini mustahkamlashga amaliy tavsiyalar beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // Педагогическое образование и наука. – 2017. – №. 2. – С. 109-110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // Eastern European Scientific Journal. – 2017. – №. 1. – С. 131-134.
3. Shovdirov S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region // E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – T. 587. – C. 02016.
4. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology // AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – T. 3268. – №. 1. – C. 070035.
5. Шавдиров С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // Современное образование (Узбекистан). – 2017. – №. 6. – С. 15-21.
6. Shovdirov S. A. Tasviriy san’atni o‘qitishda o‘quvchilarning sohaga oid o‘quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // Inter education & global study. – 2024. – №. 1. – C. 8-14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // Science and innovation. – 2023. – T. 2. – №. B10. – C. 192-198.

8. Шавдиров С. А. ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМУ О. И ПРИКЛАДНОМУ ИСКУССТВУ // INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW OF THE PROBLEMS AND PROSPECTS OF MODERN SCIENCE AND EDUCATION. – 2018. – С. 84-85.

9. Shovdirov S. TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O'QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O'QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O'RGATISH // Евразийский журнал академических исследований. – 2023. – Т. 3. – №. 12. – С. 193-196.

10. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education. – 2023. – Т. 4. – №. 3. – С. 60-66.